

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตามอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อไม่ให้เข้ามาทำลายเอกลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชนชนจนชุมชนอาจต้องล่มสลาย ดังนั้นจึงต้องมีการสร้างให้ชุมชนเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนในการดำรงชีวิตที่พอเพียง มีเหตุผล สามารถสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง ชุมชน สังคมและเศรษฐกิจทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสอดคล้องกับนโยบายและทิศทางการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2544-2551 ซึ่งรัฐบาลมีวิสัยทัศน์เน้นการคืนความเข้มแข็งสู่ท้องถิ่น คืนความสมบูรณ์ของดินและน้ำและคืนอำนาจการตัดสินใจปัญหาสู่ชุมชน โดยให้ความสำคัญต่อการปรับ โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมให้มีความสมดุลมากยิ่งขึ้นสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ระบบเศรษฐกิจปฏิรูปการศึกษาเพื่อนำไปสู่สังคมเศรษฐกิจบนฐานความรู้ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เพื่อนำประเทศไปสู่โครงสร้างที่มีความสมดุลมั่นคง มั่นคงและยั่งยืน ดังปรากฏอยู่ในแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2548-2551 (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2547, 30 ธันวาคม 2547, หน้า 4)

การที่รัฐบาลมีแนวคิดให้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เนื่องจากวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2540 ทำให้ประชาชนทุกภาคส่วน ตระหนักถึงความอ่อนแอของพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงต้องนำเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ และภายหลังได้ทรงเน้นย้ำ แนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังนั้น “เศรษฐกิจพอเพียง” จึงเป็นปรัชญาที่ทำให้เห็นแนวทางการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งด้านการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวเองที่ดีพอสมควรต่อการได้รับผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านภายนอกและภายในทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำหลักวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอนและ

ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานทางจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักวิชาการและนักธุรกิจทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียรมีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้เกิดความสมดุลและความพร้อมต่อการรองรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544, หน้า 5-7) ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงได้น้อมเกล้าอัญเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนและทำแผนปฏิบัติการทุกระดับโดยยึดหลักทางสายกลางที่อยู่บนพื้นฐานของความสมดุล ความพอดีและความมีเหตุผลเป็นแนวทางในการพัฒนาทุกมิติอย่างเป็นองค์รวมโดยมี “คน” เป็นศูนย์กลางเพื่อให้เกิด “การพัฒนาอย่างยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” และเป็นการพัฒนาอย่างมี “ดุลยภาพ” ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้คนในสังคมมีความสุขสามารถพึ่งตนเองและก้าวทันโลกปัจจุบัน (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2548, หน้า 12)

การเมืองคึกของชาวบ้านที่เข้มแข็งเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ แต่ในอดีตที่ผ่านมาการรวมกลุ่มกันของชาวบ้านมีทั้งประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จโดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งจากภาครัฐ อาทิเช่น กลุ่มสหกรณ์การเกษตร สาเหตุที่กลุ่มดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จนั้นอันเนื่องมาจากผลประโยชน์ที่กลุ่มได้รับจากการรวมกลุ่มไม่ได้ถูกจัดสรรปันส่วนไปให้สมาชิกอย่างเหมาะสมและมีกลุ่มคนบางกลุ่มได้นำผลประโยชน์ที่เกิดจากการรวมกลุ่มมาเป็นของตนเอง และ พรรคพวกอีกทั้งความรู้สึที่ว่าสหกรณ์นี้เป็นของรัฐเมื่อมีปัญหารัฐจะต้องให้การช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลาสหกรณ์จึงเป็นเพียงแค่แหล่งเงินทุนราคาถูกสำหรับสมาชิกเท่านั้นในขณะที่กลุ่มที่ประสบความสำเร็จโดยส่วนใหญ่ สภาพของการรวมกลุ่มจะเกิดจากความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหรือสถานการณ์บีบบังคับให้มีการรวมกลุ่มกัน ดังเช่น โรงสีข้าว ของหมู่บ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกที่มีพื้นฐานการจัดตั้งกลุ่มมาจากความต้องการที่จะแก้ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อคณกลาง การรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชน นอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหาของตนเองแล้วยังเป็นการสร้างประโยชน์ที่เกิดจากการทำธุรกิจร่วมกันให้กับสมาชิกกลุ่มเพราะในระบบตลาดข้าวของไทยกว่าข้าวสารจะถึงมือผู้บริโภคจะต้องผ่านกระบวนการในการซื้อขายในระดับต่างๆ หลายระดับ ข้าวสารที่ผู้บริโภคซื้อจึงมีราคาแตกต่างกันไปจากราคาที่เกษตรกรได้รับเป็นอย่างมากโดยส่วนต่างที่เกิดขึ้นนี้จะเป็นของเกษตรกรได้ ถ้า

เกษตรกรรวมตัวกันเพื่อดำเนินธุรกิจโรงสีข้าว ซึ่งเป็นการทำธุรกิจร่วมกันของเกษตรกรในชุมชนเดียวกันหรือชุมชนที่ใกล้เคียงกันโดยสมาชิกซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านและมีอาชีพทำนาเป็นหลักจะเป็นผู้จัดการทางด้านการผลิตการบริหารงานภายในโรงสีข้าวและการจัดการทางด้านการตลาด

การที่ชาวนาในแต่ละชุมชนมีความสนใจในการรวมตัวกันเพื่อทำโรงสีข้าวชุมชนมิได้เป็นเงื่อนไขที่เพียงพอสำหรับการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะเคยมีชาวนาจำนวนมากรวมตัวกันเป็นสหกรณ์เพื่อประกอบกิจการโรงสี โดยทำการรับซื้อข้าวเปลือกของสมาชิกมาสีแล้วขายเป็นข้าวสารเพราะเชื่อว่าโรงสีเอกชนเอาเปรียบชาวนาแต่สหกรณ์เกือบทั้งหมดประสบปัญหาการขาดทุน เพราะไม่สามารถแข่งขันกับเอกชนได้ (อัมมาร สยามวาลา และนิพนธ์ พัวพงศกร, 2538, หน้า 9) จากคำกล่าวในข้างต้น จึงก่อให้เกิดคำถามขึ้นมามีว่าเพราะเหตุใดโรงสีข้าวของชุมชนโดยส่วนใหญ่จึงประสบกับความล้มเหลว ในขณะที่โรงสีข้าวชุมชนบางแห่งหรือบางส่วนยังสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้จนประสบความสำเร็จในการก่อตั้งโรงสีข้าวของชุมชน โรงสีข้าวที่ประสบความสำเร็จมีการดำเนินการธุรกิจจนมีผลกำไรเป็นเพียงเงื่อนไขเดียวเท่านั้นหรือที่จะทำให้โรงสีข้าวของชุมชนประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ภายใต้เงื่อนไขของการมีสิทธิร่วมกันของสมาชิกในการบริหารงานของโรงสีชุมชน ถ้าเงื่อนไขดังกล่าวไม่ใช่เงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานธุรกิจโรงสีข้าวของชุมชนจะมีเงื่อนไขใดบ้างที่จะต้องนำมาใช้ในการประเมินความสำเร็จของโรงสีข้าวชุมชนในแต่ละแห่ง ซึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างกันตามทัศนคติของสมาชิกภายในกลุ่ม โดยที่โรงสีแต่ละแห่งจะมีวิธีการดำเนินงานอย่างไรให้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่ได้มีการกำหนดไว้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นเป็นกระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขามี เขาต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญและแสดงออกซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหาและลงมือปฏิบัติสิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากความรู้สึกผูกพันของสมาชิกแต่ละคนที่เข้ามาาร่วมเพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของเขาและในขณะเดียวกันก็ได้ประโยชน์จากส่วนรวมด้วย (ทองศักดิ์ คุ่มไชนะ, 2541, หน้า 93)

ดังนั้นการเตรียมความพร้อมเพื่อใช้ในชุมชนให้มีความสามารถและความพร้อมในการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นชุมชนต้นแบบและเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ได้อย่างเข้มแข็งและมีการพัฒนาก้าวหน้าได้อย่างมั่นคง ซึ่งชุมชนต้นแบบในจังหวัดพิษณุโลกจะอยู่ในอำเภอเมืองพิษณุโลก คือ ชุมชนบ้านปากพิงตะวันตก ชุมชนบ้านไผ่ชวดอน บ้านคลองคู บ้านจอมทองและบ้านดงประโดก ซึ่งชุมชนบ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่เน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ที่สอดคล้องกับแผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดี มีสุขโดยจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพทั้งนี้ในหลายโครงการประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนา ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งในหลายโครงการก็ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมตามแนวคิดของการพัฒนาในรูปแบบใหม่ โดยโครงการที่สร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนบ้านคลองคู คือ โครงการจัดทำโรงสีข้าว เพราะเนื่องจากประชาชนในหมู่บ้านคลองคู มีอาชีพทำนาข้าว แต่ต้องซื้อข้าวสารมาบริโภคในครัวเรือน ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เนื่องจากข้าวสารในตลาดมีราคาแพง และประกอบปัจจุบันเศรษฐกิจในครัวเรือนรายได้ ไม่พอค่าใช้จ่าย ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย ประชาชนในหมู่บ้านคลองคูต้องการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้ครัวเรือน และต้องการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในชุมชน เพื่อให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุข ตามโครงการที่รัฐบาลส่งเสริม เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ชุมชน เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ผลิตข้าวสาร เพื่อบริโภคในครัวเรือน พร้อมทั้งผลิตข้าวสารขายให้ชุมชนในราคาถูกลงกว่าท้องตลาดและยังได้วัตถุดิบจากการสีข้าว (รำ แกลบ) ไปเลี้ยงสัตว์เป็นส่วนผสมผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพทำให้เกิดรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน นำไปสู่ครัวเรือนชุมชนอยู่ดีมีสุขกันถ้วนหน้า

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานโรงสีข้าวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง บ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกว่าการดำเนินงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวมีจุดแข็งและจุดอ่อนใน การดำเนินงานต่างๆ อย่างไรเพื่อเป็นการบูรณาการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งโดยกระบวนการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน โดยมุ่งหวังให้ประชาชนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงหรือผู้ที่สนใจได้เข้าศึกษาเรียนรู้การดำเนินงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ประชาชนมีความอยู่ดีมีความสงบสุขอย่างยั่งยืนและเพื่อนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลและแนวทางในการดำเนินงานให้กับชุมชนของจังหวัดต่างๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานโรงสีข้าวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง บ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษานำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินงานของโรงสีข้าว บ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกใน การดำเนินงานโรงสีข้าวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง บ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษานี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานโรงสีข้าวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง บ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานโรงสีข้าวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง บ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย

- 1.1 การมีส่วนร่วมด้านการคิด
- 1.2 การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน
- 1.3 การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน
- 1.4 การมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล
- 1.5 การมีส่วนร่วมด้านการได้รับประโยชน์

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของหมู่บ้าน คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในบ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 120 ครัวเรือน ประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 507 คน

ประชากรที่ศึกษา คือ ประชากรในหมู่บ้านคลองคูเฉพาะเท่านั้นที่เป็นสมาชิกโรงสีข้าว จำนวน 83 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเก็บสมาชิกทุกคน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

- 3.1.1 เพศ
- 3.1.2 อายุ
- 3.1.3 ระดับการศึกษา
- 3.1.4 รายได้เฉลี่ยของครอบครัว / เดือน
- 3.1.5 อาชีพ
- 3.1.6 ตำแหน่งหน้าที่ในการดำเนินงานโรงสีข้าว

3.2 การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินงานของโรงสีข้าวของบ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย

- 3.2.1 การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
- 3.2.2 การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล
- 3.2.3 การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านภูมิคุ้มกัน

3.2.4 การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้คู่คุณธรรม

3.3 ตัวแปรตาม ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานโรงสีข้าวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง บ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

3.3.1 การมีส่วนร่วมด้านการคิด

3.3.2 การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน

3.3.3 การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน

3.3.4 การมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล

3.3.5 การมีส่วนร่วมด้านการได้รับประโยชน์

4. ขอบเขตของพื้นที่ในการศึกษา

การศึกษานี้ได้เลือกพื้นที่การศึกษา คือ โรงสีข้าวหมู่บ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากว่าโรงสีข้าวชุมชนบ้านคลองคูเป็นโครงการที่สอดคล้องกับแผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขด้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีวัตถุประสงค์และประโยชน์ร่วมกัน และคำนึงถึงสมาชิกกลุ่มร่วมกันได้ผลิตข้าวสารเพื่อบริโภคและจำหน่าย ในรูปของกลุ่มเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายให้แก่ประชาชนในชุมชนให้โอกาสประชาชนในชุมชนได้ร่วมกิจกรรมร่วมใช้ประโยชน์จากโครงการตลอดจนมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

5. ขอบเขตด้านเวลาของการศึกษา

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโรงสีข้าว บ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างเดือนตุลาคม 2553 - มีนาคม 2554

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการศึกษานี้ทำให้ได้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานโรงสีข้าวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง บ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและเกิดประโยชน์สูงสุดการพัฒนาหมู่บ้าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของคนโดยการพึ่งตนเอง มีความประหยัด พัฒนาตนเองให้มีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่า รู้จักการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานโรงสีข้าวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การดำเนินงาน การติดตาม และประเมินผลและการได้รับประโยชน์
3. การมีส่วนร่วมด้านการคิดตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการ แนวการดำเนินงาน หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ
4. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการคัดเลือกผู้แทนของสมาชิกเข้าเป็นคณะกรรมการดำเนินงานของโรงสีข้าว การเข้าร่วมประชุมในการกำหนดนโยบาย และจัดทำแผนงานพัฒนางานของโรงสีข้าว การเสนอความคิดเห็นในการจัดทำข้อบัญญัติของโรงสีข้าว
5. การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของโรงสีข้าว ในการได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ตรวจสอบการจ้าง กรรมการฝ่ายต่างๆ ในงานของโรงสีข้าว การเข้าร่วมรับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานกิจกรรมของโรงสีข้าว การอุทิศแรงงานหรือทรัพย์สินในงาน/ กิจกรรมของโรงสีข้าว
6. การมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าในการดำเนินงานของโรงสีข้าว การติดตามและประเมินผล การจัดทำและการใช้จ่ายงบประมาณของโรงสีข้าว
7. การมีส่วนร่วมด้านการได้รับประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการได้รับผลประโยชน์การดำเนินงานของโรงสีข้าวซึ่งจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวในสังคมหรือในรูปของวัตถุก็ได้
8. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งในการศึกษครั้งนี้ หมายถึง แนวทางการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของสมาชิกโรงสีข้าวชุมชนบ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

9. การดำเนินงาน หมายถึง ลำดับขั้นตอนในการจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชนบ้านคลองคู ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ตั้งแต่การเสนอโครงการ การประชุมประชาคมเกี่ยวกับโรงสีข้าว การอนุมัติการจัดตั้งโรงสีข้าว การสร้างโรงสีข้าวและระบบการจัดการภายในโรงสีข้าว